

SKAIDROJOŠAIS APRAKSTS

Ērģemes pils Ziemeļu torņa restaurācijas un atjaunošanas būvprojekts izstrādāts atbilstoši un saskaņā ar Valkas novada domes projektēšanas uzdevumu, iepirkuma ar Identifikācijas Nr. VND/2017/21M tehnisko specifikāciju un līgumu Nr. VND/4-22/17/336 un šī līguma un tā pielikumu nosacījumiem, kā arī ievērojot:

- Būvniecības likuma, Likuma par Kultūras pieminekļu aizsardzību,
- Ministru kabineta noteikumi Nr.474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu";
- Ministru kabineta 2014.gada 1.oktobra noteikumu Nr. 500 „Vispārīgie būvnoteikumi”,
- Ministru kabineta 2015.gada 12.jūnija noteikumu Nr.281 “Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 202-15 „Būvprojekta saturs un noformēšana”,
- citu Latvijas valsts standartu prasības un normatīvu prasības:
 - LBN 501-15 "Būvizmaksu noteikšanas kārtība"
 - LBN 262-15 „Elektronisko sakaru tīkli"
 - LBN 206-15 "Koka konstrukciju projektēšana"
 - LBN 205-15 "Mūra būvkonstrukciju projektēšana"
 - LBN 203-15 "Betona būvkonstrukciju projektēšana"

Vispārīgā informācija par būvi un galvenie tehniski – ekonomiskie rādītāji	
Adrese	Ērģemes pilsdrupas, Ērģemes pagasts, Valkas novads
Būvobjekta nosaukums	Ērģemes pilsdrupas, ziemeļu tornis
Īpašnieks un pasūtītājs	Valkas novada pašvaldība
Ēkas aizsardzības statuss	Valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis "Ērģemes viduslaiku pils", aizsardzības Nr 2362;
Esošais būves galvenais lietošanas veids	<u>1273 (kultūrvēsturisks objekts)</u>
Ugunsdrošības pakāpe	U-2a
Ēkas novietojums zemes gabalā	brīvstāvoša
Virszemes stāvu skaits	4
Pazemes stāvu skaits	0
Apbūves laukums	129.5 m ²
Zemes gabala platība -	47870,0 m ²
Ēkas kopējā plānotā platība	510.7 m ²
Ēkas kopējā plānotā kubatūra	20151.2 m ³
Augstākās grīdas atzīme virs zemes līmeņa	11.44 m
Max. ugunsslodze	300 – 600 MJ.m ²
Vides pieejamība	Pašreizējā finansēšanas apjomā iespējami tikai ēkas

	jumta un aiļu aizdares izbūves darbi.
Autostāvvietas	Atbilstoši pasūfītāja uzdevumam, auto stāvvietas paredzētas ārpus pilsdrupu teritorijas.

Saglabāšanas un attīstības koncepcija.

Ziemeļu torņa saglabāšanu projekts paredz veikt veidā, kas izriet no 2008. gadā izstrādātās un VKPAI saskaņotās koncepcijas, kas, atbilstoši VKPAI 2013. gada 8. janvāra vēstulei Nr. 07-03/34 ir aktuāla un spēkā esoša.

Līdz šim (2014. – 2105.g.) veiktie torņa saglabāšanas un lokālās restaurācijas darbi veikti saskaņā ar 2013. gadā izstrādāto rekonstrukcijas – restaurācijas Tehnisko projektu.

Torņa arhitektoniski – mākslinieciskā izpēte, fiksējot 2013. gada saglabātības stāvokli un tā orientējošie arhitektūras uzņēmumi un fotofiksācija iekļauta 2013. gada Tehniskā projekta sējuma komplektā.

Saglabāšanas pamatprincipi ir šādi:

- a) jebkura kultūras pieminekļa saglabāšanas pasākumu būtiska jēga ir to saglabāšanas kvalitātē un rezultāta ilgtspējā;
- b) augstu torņveida drupu kvalitatīva saglabāšana ir darbietilpīga, ar sarežģītu piekļuvi un augstākajā daļās nevar tikt veikta regulāra uzturēšana.
- c) saprātīgākais veids šādu kompaktu, torņveida, torsālo objektu ilgtspējīgā saglabāšanā mūru konfigurācijas pārvērtēšana;
- d) Ērģemes pilsdrupu Z tornis ir saglabājams ievērojamo daudzumu arhitektonisku un vēsturisku reliktu, to ilgtspējīga saglabāšana bez apjumsanas ir īslaicīga;
- e) torņa apjumsanu iespējams veikt ar nenožīmīgu būvniecisko un kultūrvēsturisko intervenci;
- f) torņa apjumsanas rezultātā tiek ar augstu drošības pakāpi, autentiski saglabāta unikāla būvsubstance, radot iespēju atgūt ēkas iekšējo telpiskumu, struktūru, publisku izmantošanu, piekļuvi reliktiem, iespēju regulāri veikt nepieciešamo mūra apkopi bez papildu aprikojuma;
- g) visas iebūvētās konstrukcijas (izņemot atsevišķu konstruktīvu mūra zudumu atjaunos elementus) ir reversiblas.

Ziemeļu torņa izmantošanas funkcionalitāte:

- a) tornis var tikt izmantots kā viduslaiku fortifikācijas objekta apjumsanas drupas un kā publiski pieejams kultūras piemineklis bez īpaši paredzētas papildu funkcionālās noslodzes;
- b) atšķirībā no līdzšinējās sabiedriskās nozīmes, pieejamības un informatīvās vērtības, pēc atjaunošanas būs šādas izmaiņas:

Pašreizējais stāvoklis	Stāvoklis pēc darbu veikšanas
Tornis un tā kultūrvēsturiskais, fortifikācijas vēstures, arhitektūras nav publiski pieejams sakarā ar nepabeigtiem atjaunošanas darbiem	Tornis būs publiski pieejams, visas tā līdz šim nepieejamās kultūrvēsturiskās vērtības būs aplūkojamas no tuvas distances, no torņa augšējā līmeņa

Tornis nav izmantojams nekādām publiskām aktivitātēm, jo tam nav jumta, grīdu segumu, droši lietojamu kāpņu, aiļu aizpildījumu un drošības barjeru	Pēc visu BP paredzēto būvkonstrukciju, aiļu aizpildījumu lerobežotā apmeklētāju skaitā, ievērojot ugunsdrošības prasības un rūpējoties par personīgo drošību, pārsvarā sezonāli tornis var tikt izmantots tūrismam, izglītojošām un studiju vajadzībām, dažādām publiskām vajadzībām, pils vēstures atspoguļošanai.
Tornis tā pašreizējā tehniskajā stāvoklī uzskatāms par paaugstinātas bīstamības objektu apmeklētājiem.	Pēc visu būvprojektā paredzēto fasāžu un iekštelpu mūra un apmetuma konservācijas un nostiprināšanas darbu pabeigšanas visas to autentiskās būvsubstances sastāvdaļas būs tehniski drošas.

a. arhitektūras risinājums

- torņa apjoms netiek rekonstruēts, bet saglabāts un konservēts esošajā apjomā;
- jumta forma netiek atdarināta, bet veidota funkcionāla;
- fasāžu apdare tiek konservēta un nepieciešamības gadījumā lokāli konsolidēta, apdares zudumu zonās tiek aizpildītas un fiksētas šuves;
- iekštelpu plānojums netiek rekonstruēts, bet tiek ar izpētes rezultātiem argumentēti atjaunotas zudušas aiļu daļas, nesošu konstrukciju zudumi;

jumts – tiek veidota jauna jumta forma, kas reģiona teritorijā ir visai tradicionāla, taču šo formu nosaka konstrukciju kopums, ko iespējams izveidot uz torņa augšdaļas mūru konfigurācijas. Jaunā jumta forma veidota, respektējot 2 funkcijas - radīt nosegu pret nokrišņiem + radīt telpisku asociāciju ar kādreizējo situāciju, nepretendējot uz precīzu kopiju vai atdarinājumu.

- visas jumta nesošās jumta konstrukcijas tiks izbūvētas no koka, izmantojot mūsdienu tradicionālus konstruktīvos paņēmienus;
- jumta segums – “bebrastes” tipa dakstiņi:
 - konusa augšdaļas nebeigums apm. 1m augstumā – skārda (titāncinka vai vara skārds)

v. pārsegumi:

- koka sijas** ar bomkantēm, ar virsū stiprinātu biezu dēļu klāju jau ir atjaunotas precīzi to vēsturiskajās vietās, sijas ievietojot oriģinālajās siju ligzdās;
- autentiski **dēļi grīdām** 15. gs. izgatavoti no nezēmerētiem 50 mm bieziem dēļiem, ar abpusēji pēc stumbra formas pietēstu bomkanti, kas būtu vēlamā atjaunojamās grīdas tehnika.
- grīdu dēļus var klāt neēvelētus, manuāli apsīpēt pēc ieklāšanas, apstrādāt ar linellu;
1. stāva esošā grīda – lielu, plakanas formas laukakmeņu bruģis.

vi. aiļu aizpildījumi:

logu ailes

- logu blokus atjauno to vēsturiskajās vietās – sienas biezuma vidusdaļā; tiek veidots logu aizpildījums ar logu vērtņēm un slēgļiem, tiek izgatavoti ar masīvām koka aplodām;

2. logu daļījuma forma tiek atvasināta no 16. gs. logiem, bet nepretendējot uz precīzu atdarinājumu izgatavošanu.

3. slēgi – dēļu vairogi ar šķērsdzītniem

durvju ailes

4. visas durvis izgatavotas namdara durvju veidā – dēļu klājs ar šķērsdzītniem;

5. metāla furnitūra – 1., 3., 4. - šķērsdzītnu vērtņēm tiek izgatavotas individuālas, kalēja kaltas viras, ko iestrādā vērtņē slēpti, zem šķērsdzītna;

6. līdzekļu taupīšanas nolūkā slēdzamas durvis tiek paredzētas tikai 1. stāvā – ar veikalā nopērkamu, uzliekamu, kastveida, t.s. garāžas atslēgu. Pārējās ailēs tiek iestrādātas biezas ādas joslas rokturu vietā un biezas ādas sloksnes + aizbīdņi vai krampji, fiksējot vērtnes aizvērtā stāvoklī.

vii. interjers

1. grīdas – neēvelētas, nespundētas, dēļu.

2. sienas – sienu apdare būs mūru substances tehniskās konservācijas harmonizēts variants;

3. griesti – siju griesti ar dēļu klāju starp sijām.

b. konstrukcijas

i. pamati – esoši, laukakmeņu mūra;

ii. sienu konstrukcijas:

1. 1. līdz 3. - esošas, laukakmeņu mūra;

2. 4. stāva – tiek veidota jauna, nesoša ārsienu koka statņu / karkasa konstrukcija, uz kuras tiek balstīta jumta konstrukcija;

iii. pārsegumi – koka sijas, dēļu klājs uz sijām;

iv. 4. stāva grīdas līmenī – dzelzsbetona pastiprinājuma josla, uz kā balstīta 4. stāva sienu karkasa konstrukcija;

v. jumta konstrukcijas – koka spāres un pārējās konstrukcijas;

vi. vītņu kāpnes – atjaunotas esošās mūrētās vītņu kāpnes, konservējot oriģinālās daļas un rekonstruējot zudušās, ar koka pakāpienu virsmām;

c. komunikācijas:

i. tornim netiek ierīkotas citas pastāvīgas komunikācijas, izņemot elektroapgāde torņa iekšējam/ ārējam apgaismojumam un nepieciešamajām vājstrāvām;

ii. tornis tiek pieslēgts pie esošā pieslēguma pils aizsargmūrim;

iii. pilsdrupu iekšpusē sanmezglu izvietošana nav paredzēta, publisko pasākumu gadījumos tiks nodrošinātas pārvietojamās tualetes;

iv. BP paredz ierīkot vienu avārijas lietusūdeņu izlaides vietu no jaunās noejas padziļinājuma pie 1. stāva ieejas, kas paredzētas ārkārtas gadījumos ļoti spēcīgu lietusgāzu gadījumā, lai nepieļautu Ziemeļu torņa 1. stāva iekštelpas grīdas applūšanu.

v. vides pieejamība:

1. pašreizējā stāvoklī pilsdrupu teritorijas apmeklēšana cilvēkiem ar kustību traucējumiem ir iespējama, taču bez pavadona reljefa nelīdzenumu, grambu un citu nelielu šķēršļu pārvarēšana ir sarežģīta;

2. torņa apmeklējums nebūs iespējams apmeklētājiem ratiņkrēslos, ko šī projekta ietvaros nav iespējams realizēt sakarā ar reālajām līmeņu starpībām un risinājuma realizācijas lielajām izmaksām. Turpmākajos torņa atjaunošanas posmos iespējams izbūvēt torņveida pacelāju no zemes līmeņa līdz 2. stāva līmenim.

Pārvietošanās pa vienīgajām, atjaunojamajām mūra vītņu kāpnēm ratīņkrēslā nav iespējama.

Mūsdienu funkcionalitātes adaptāciju kapelas drupās daļēji ierobežo:

- a) vēsturiskās līmeņu starpības starp pagalma līmeni un torņa 1. un 2. stāvu līmeņiem;
- b) vienīgās kāpnes, kas nav atbilstošas nekādām evakuācijas un citām normatīvajām prasībām;
- c) esošā zemes līmeņa un vēsturisko pagalmu līmeņu vēsturiskās un esošās nesakritības;
- d) nepieciešamība izstrādāt būvprojektu bez pilnas informācijas par tornim pieguļošo zudušo ēku daļām un to puspagraba grīdas līmeni, kas atrodas aizbērtā stāvoklī;
- e) nepieciešamība rēķināties ar ēkas bojā ejošo konstrukciju saglabāšanas primāru nodrošināšanu, pretējā gadījumā visam procesam zūd jebkāda jēga un loģika;

Sastādīja

P. Blūms

atestēts arhitektūras restaurators,

atestāts Nr. 265

LAS sert. Nr. 10-0631